



Connie Willis
PASAULIO PABAIGOS KNYGA,
PIRMA KNYGA

Mokslinis fantastinis romanas

HUGO - 1993
NEBULA - 1992

Kivrinai, laiko tyrimo instituto bendradarbei, išvyka į pačią tamsiausią, pačią pavojingiausią žmonijos istorijos erą, 14-ąjį šimtmetį, atrodė neką baisesnė už daugybę skiepų bei imuniteto stiprinimo programą. Projekto vadovams 21-ojo amžiaus Oksforde viskas atrodė kur kas sudėtingiau - painūs apskaičiavimai, prietaisų kalibravimas, tikslaus grįžimo taško nustatymas. Staiga pasaulį - ir tą 21-ojo amžiaus, ir tą 14-ojo - ištinka siaubinga katastrofa.

"Stulbinantis romanas, kupinas širdgėlos, skausmo ir... vilties."

THE DENVER POST

Iš anglų kalbos vertė ANITA KAPOČIŪTĖ
Serija "Pasaulinės fantastikos Aukso fondas"
331 tomas. Serija įkurta 1990m.

Connie Willis

DOOMSDAY BOOK

New York, Bantam books, 1994

Copyright © by Connie Willis, 1992

Cover art copyright © by Keith Parkinson, 1990

Vertimas į lietuvių kalbą © leidykla "Eridanas", 2005

Elektroninė versija © Knygute.lt, 2011

"Tam, kad visi tie dalykai, kuriuos reikia atminti, nepražūtų laiko tėkmėje ir neišsitrintų iš atminties tų, kurie ateis po mūsų, aš, regėdamas šitiek blogybių, o ir visą pasaulį, deja, dūstantį Didžiojo Blogio gniaužtuose, pats būdamas jau tarsi tarp mirusiųjų, pats laukdamas mirties, privalau suguldyti į raštus visus tuos dalykus, kurių liudininkas buvau.

Ir dar tam, kad raštas nepražūtų drauge su rašiusiuoju, kad triūso vaisius neišnyktų nebūty drauge su darbininku, aš palieku pergamentą, kad darbas būtų tęsiamas, jei išgyvens bent vienas žmogus, jei bent kas nors iš Adomo palikuočių išvengs šio maro ir imsisi tęsti tai, ką pradėjau aš..."

Brolis Džonas Klainas
1349

PIRMA DALIS

"Varpininkui užvis labiausiai reikia ne jėgos, o sugebėjimo išlaikyti ritmą... Būtiną sąmonėje sujungti šiuodu dalykus, kad jie taip ir liktų per amžius: varpai ir ritmas, varpai ir ritmas."

Ronaldas Blaitas
Akenfildas

1

Ponas Danvortis pravėrė duris į laboratoriją, ir jo akiniai tą pat akimirką aprasojo.

- Pavėlavau? - paklausė jis skubiai nusiimdamas akinius ir prisimerkęs stebėlydamas į Merę.

- Uždaryk duris, - atsiliepė ji. - Per tą klaių kalėdinių varpų tilindžiavimą net negirdžiu, ką sakai.

Danvortis uždarė duris, bet "O, susirinkite visi tikintieji..." gausmas vis vien įkyriai smelkėsi vidun.

- Bene pavėlavau? - pakartojo jis.

Merė papurtė galvą.

- Jei ką ir pražiopsojai, tai nebent Gilkraisto prakalbą.

Ji atsilošė kėdėje, leisdamą Danvorčiui prasi-
brauti pro ją į siaurą stebėjimo zoną. Ji buvo
nusivilkusi palta, nusiėmusi vilnonę skrybėlaitę
ir sukrovusi viską drauge su didžiuliu, paketų
prigrūstu pirkinių maišu ant vienintelės laisvos
kėdės. Žili jos plaukai styrojo į visas puses,
tarsi ji, po to, kai nusiėmė skrybėlaitę, būtų
bandžiusi juos papurenti.

- Labai jau ilga prakalba apie "Medievalio"
mergelės kelionę laiku, - pridūrė ji. - Ir dar apie
tai, kaip Brasnozės fakultetas nuo šiol pelny-
tai užims ryškiausio brangakmenio vietą istori-
jos karūnoje. Vis dar lyja?

- Taip, - atsakė jis, šerpe valydamasis aki-
nius. Paskui užsikabino lenktus vielinių akinių
kojelių galus už ausų ir patraukė prie plonytės
stiklinės pertvaros užmesti akį į tinklą. Pačia-
me laboratorijos centre riogsojo sudaužytas
vežimas, jį supo išvartyti medžių kamienai ir
medinės dėžės. Virš viso šito kabojo apsaugi-
nės tinklo klostės, iškarstytos lyg koks perre-
gimas parašutas.

Prie vieno kamienų stovėjo Kivrinos vadovas
Latimeras, jis atrodė dar labiau susenęs ir su-
kiužęs nei paprastai. Greta konsolės trypčiojo
Montoja - apsitempusi džinsais ir tokia striuke,
kuri nepadarytų gėdos jokiam teroristui, ji ne-

kantriai dirščiojo į elektroninį rankinį laikrodį. Badris sėdėjo priešais valdymo pultą maigydamas klavišus ir susiraukęs dėbčiodamas į displėjaus ekranus.

- O kur Kivrina? - paklausė Danvortis.

- Aš jos nemačiau, - atsakė Merė. - Bet eikš čionai, prisėsk. Pagal tvarkaraštį plyšys neturėtų atsidaryti iki vidurdienio, ir aš smarkiai abejoju, ar jie tuoj pat ją ir išsiųs. Ypač jei Gilkrais-tui šaus į galvą rėžti dar vieną kalbą.

Ji perkėlė paltą ant savo kėdės atlošo, o paketų prigrūstą parduotuvės krepšį pastatė ant grindų prie kojų.

- Vis dėlto nuoširdžiai tikiuosi, kad neteks prakarksoti čia ištisą dieną, - pridūrė. - Trečią valandą metro stotyje privalau pasitikti savo antros eilės vaikaitį, Koliną. Jis atvažiuoja metro traukiniu.

Ji kibo raustis parduotuvės krepšyje.

- Mano dukterėčia Deirdra šventėms susiruošė į Kentą ir paprašė manęs pasirūpinti Kolinu. Labai tikiuosi, kad lietus nemerks mūsų visą tą laiką, kol jis viešės čia, - kalbėjo ji, vis dar rausdamasi krepšyje. - Jam dvylika metų, nuostabus berniukas, labai gabus, nors jo žodynas toks klaikus, kad nors ausis užsikimšk. Visa kas

jam arba "kraupas", arba "apokaliptiška". O dar Deirdra leidžia jam kimšti saldumynus pilna burna.

Jai niekaip nesisekė kažko išknisti iš krepšio.

- Štai ką nupirkau jam Kalėdoms. - Galų gale ji ištraukė siaurą, raudoną ir žaliais dryžiais išmargintą dėžutę. - Tikėjau prieš ateidama čionai apsirūpinti visais pirkiniais, bet lietus kliokė kaip iš kiauro vamzdžio, be to, ir tas klaikias kompiuterines kalėdines giesmes, kuriomis užtvindyta visa Didžioji gatvė, galiu išverti tik nedidelėmis porcijomis.

Ji atidarė dėžutę ir išlankstė audinį.

- Nenučiuoju, ką šiomis dienomis dėvi dvylikamečiai berniukai, bet šalikai juk nešiojami visais laikais, ar nemanai taip, Džeimsai? Džeimsai!

Tuščiu, nereginiu žvilgsniu dėbojęs į monitorių ekranus, jis staiga krūptelėjo ir atsisuko.

- A? Ką?

- Sakau, kad berniukams Kalėdų dovanai šalikas turėtų tikti visais laikais, kaip manai?

Jis dirstelėjo į išlankstyta šaliką, pakišta jam po nosimi pasižiūrėti. Tamsiai pilka, languota vilnonė skara. Jis pats, būdamas vaikas, būtų veikiau kritęs negyvas, nei sutikęs ryšėti tokį

šaliką, o juk nuo jo vaikystės prabėgo jau penkiasdešimt metų.

- Taip, - tarstelėjo jis ir vėl nusigręžė į stiklinę pertvarą.

- Kas yra, Džeimsai? Kas nors negerai?

Latimeras paėmė nedidukę, žalvariu kaustytą dėžutę ir suglumęs apsidairė, tarsi būtų staiga užmiršęs, ką su ta dėžute ketino daryti. Montoja eilinį kartą nekantriai dirstelėjo į laikrodį.

- O kur nelabasis nešioja Gilkraistą? - paklausė Danvortis.

- Nuėjo štai ten, - atsakė Merė, rodydama duris tolimajame tinklo gale. - Iš pradžių režė kalbą apie "Medievalio" reikšmę istoriniame kontekste, paskui persimetė keliais žodžiais su Kivrina, palaukė, kol laborantas šį tą patikrino, o paskui su Kivrina pasišalino už anų durų. Tikriausiai juodu vis dar ten, jis padeda jai ruošti.

- Padeda jai ruošti... - sumurmėjo Danvortis.

- Džeimsai, gal vis dėlto ateisi čionai, prisėsi ir pasakysi, kas tau užkliuvo? - sukrito Merė, grūsdama vilnonį šaliką atgal į dėžutę, o šią mėgindama sutalpinti atgal į krepšį. - O kur tave patį taip ilgai nešiojo? Kai atvykau, net neabejojau, kad tave jau rasiu čia. Šiaip ar taip, juk Kivrina - tavo mylimiausia mokinė.

- Bandžiau susisiekti su Istorijos fakulteto dekanu, - atsakė Danvortis, neatitraukdamas žvilgsnio nuo displėjų ekranų.

- Besingeimu? O aš maniau, kad jis Kalėdų atostogoms kažkur išgaravęs.

- Taigi, kad jo nėra, o Gilkraistas apsisuko taip, kad laikinai einančiuoju dekanu pareigas, kol tikrasis dekanas atostogauja, paskirtų jį ir jis galėtų laiko keliautojams atverti Viduramžius. Jis anuliavo jiems priskirtą draudžiamąjį, dešimtą, pavojingumo lygį ir kiekvienam amžiui nustatė tokį lygį, koks jam šovė į galvą. Ar žinai, kiek pavojingumo balų atiteko keturioliktajam amžiui? Šeši. Šeši! Jei Besingeimas būtų čia, jis nieku gyvu šito nebūtų leidęs! Tačiau jo neišmanoma niekur rasti. - Danvortis viltingai pažvelgė į Merę. - O gal tu netyčia žinai, kur jis galėjo prašapti?

- Ne, - atsakė ji. - Man rodos, išsitrenkė kažkur į Škotiją.

- Kažkur į Škotiją, - su kartėliu pakartojo jis. - O tuo tarpu Gilkraistas, pasinaudojęs proga, siunčia Kivriną į amžių, kuris neabejotinai yra dešimto pavojingumo lygio, kuriame klesti skrofuliozė bei maras ir ant laužo sudeginama Žana d'Ark.

Jis dėbtelėjo į Badrį. Šis kaip tik kažką kalbėjo į valdymo pulto mikrofoną.

- Minėjai, Badris atliko bandymus. O kokie buvo tie bandymai? Patikrino koordinatas? Sukūrė lauko projekciją?

- Aš nežinau. - Ji atsainiai mostelėjo į ekranus, kuriuose be paliovos mainėsi matricos ir skaičių stulpeliai. - Juk aš - gydytoja, ne laborantė. Bet man pasirodė, kad laborantą pažįstu. Juk jis - iš Baliolo, ar ne?

Danvortis linktelėjo.

- Jis - geriausias laborantas visame Baliole, - atsakė, stebėdamas Badrį, kuris protarpiais spustelėdavo tai vieną, tai kitą valdymo pulto klavišą, neatitraukdamas žvilgsnio nuo be paliovos besikeičiančių rodmenų. - Visi Naujosios Kolegijos laborantai išsilakstė atostogų, tad Gilkraistas jau buvo sumąstęs pasitelkti pirmametį asistentą, kuris savarankiškai dar nė karto nėra perkėlęs per plyšį žmogaus. Pirmametį asistentą - vadovauti nuotoliniam perkėlimui! Bet man pavyko įkalbėti jį pasikviesti Badrį. Jei jau negaliu išvis sutrukdyti šitam perkėlimui, bent galiu pasirūpinti, kad jį atliktų kompetentingas laborantas.

Badris valandėlę susiraukęs stebeilijo į ekrane

na, paskui išsitraukė iš kišenės matuoklį ir nupėdino vežimo link.

- Badri! - šūktelėjo Danvortis.

Badris visiškai niekaip neparodė, kad būtų jį išgirdęs. Žingsniavo perimetru aplink kamienų bei dėžių sankaupą, įdėmiai žvelgdamas į matuoklį. Paskui šiek tiek stumtelėjo vieną dėžių į kairę.

- Jis tavęs negirdi, - pasakė Merė.

- Badri! - užbaubė Danvortis. - Man reikia su tavim pasikalbėti!

Merė jau buvo atsistojusi.

- Sakau tau, jis tavęs negirdi, Džeimsai, - pakartojo. - Pertvara izoluoja bet kokius garsus.

Badris tarstelėjo kažką Latimerui, kuris vis dar tebelaikė rankoje žalvariu kaustytą dėžutę. Latimeras atrodė visai suglumęs. Badris paėmė iš jo dėžutę ir padėjo ant kreida nubrėžtos žymės.

Danvortis apsidairė mikrofono. Bet taip ir neišvydo.

- Tai kaip jūs girdėjote Gilkraisto prakalbą? - paklausė jis Merės.

- Gilkraistas paspaudė mygtuką ten, viduje, - atsakė ji, rodydama plokštelę sienoje, įtaisytą greta tinklo.

Badris jau vēl sēdējo prie valdymo pulsto ir kalbējo ī šio mikrofonoā. Apsauginēs tinklo klostēs pradējo leistos ī vietā. Badris dar kažkā pasakē, ir jos vēl pakilo ten, kur buvusios.

- Liepiau Badriui viskā patikrinti ir pertikrinti - tinklā, asistento apskaičiavimus, žodžiu, absolūčiai viskā, - pasakē Danvortis. - Ir nutraukti plyšio atidarymo procesā tā pat akimirkā, kai suras kokiā nors klaidā, nesvarbu, kā čiuļbētū Gilkraistas.

- Gali neabejoti: Gilkraistas ir pats nieku gyvu nerizikuos Kivrinos saugumu, - pasišiaušē Merē. - Jis saikstēsī ēmēsis visū īmanomū atsargumo priemoniū...

- Visū atsargumo priemoniū! Nei jis atliko žvalgybinius bandymus, nei tikrino parametrus. Mes "Dvidešimtame amžiuje" ištisus dvejus metus vargome su bandymais be žmoniū, kol pagaliau ryžomēs išsiūsti pirmāji žmogū. O jis tokiās dalykais išvis nesiteikē pasirūpinti. Badris sakē jam, jog būtina atidēti perkēlimā tol, kol jis atliks bent vienā tokī bandymā - ir kā manai? Perkēlimo datā jis tik dviem dienomis paankstino! Tas žmogēnas absolūčiai nekompetentingas!

- Bet jis juk paaiškino, kodēl perkēlimo datai taip svarbu rinktis šią dienā, - vis dar laikēsī

savo Merė. - Iš jo kalbos tai buvo lyg ir visiškai aišku. Jis tvirtino, kad keturioliktojo amžiaus žmonės į kalendorines datas išvis nekreipė dėmesio - išskyrus sėjos bei pjūties laiką ir bažnytinius šventadienius. Jis tvirtino, esą tokių švenčių užvis daugiausia apie Kalėdas, štai kodėl "Medievalis" ir nusprendęs išsiųsti Kivriną tuojau pat: pasinaudodama šventosiomis Advento dienomis, ji galėsianti tiksliai išsiaiškinti savo padėtį laike, kas padės jai nesusipainioti ir prisistatyti prie plyšio tiksliai gruodžio dvidešimt aštuntąją.

- Priežastis, dėl kurios jis nori išsiųsti ją dabar pat, - anaipol ne Adventas ir ne kokios nors šventės, - atkirto Danvortis, nenuleisdamas akių nuo Badrio, kuris, suraukęs antakius, vėl baksnojo tai vieną, tai kitą klavišą. - Lygiai taip pat sėkmingai jis galėjo išsiųsti ją ir kitą savaitę, o susitikimui paskirti Trijų Karalių dieną. Galėjo sugaišti kad ir ištisą pusmetį eksperimentuodamas su perkėlimais be žmonių, o paskui išsiųsti ją su laiko paklaida. Bet jis skubinasi perkelti Kivriną kaip tik dabar - tik dėl to, kad Besingeimas išvykęs atostogų ir negali jo sustabdyti.....